

ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017_ ΙΣΤΟΡΙΑ

Α1.

α) Εκλεκτικοί: Πολιτικός σχηματισμός που δημιουργήθηκε την περίοδο 1862-1864 με μικρότερη απήχηση στο λαό· ήταν μία ετερόκλητη παράταξη εξεχόντων πολιτικών, λογίων και αξιωματικών, με μετριοπαθείς θέσεις, η οποία προσπαθούσε να μεσολαβεί μεταξύ των άλλων παρατάξεων και να υποστηρίξει σταθερές κυβερνήσεις.

β) Στρατιωτικός Σύνδεσμος: Το 1909 συντελείται μία τομή στην πολιτική ιστορία της Ελλάδας γενικότερα και των πολιτικών κομμάτων ειδικότερα. Στις 15 Αυγούστου 1909 εκδηλώθηκε κίνημα στο Γουδί, το οποίο έγινε από το Στρατιωτικό Σύνδεσμο, μια μυστική ένωση στρατιωτικών, με αιτήματα που αφορούσαν μεταρρυθμίσεις στο στρατό, τη διοίκηση, τη δικαιοσύνη, την εκπαίδευση και τη δημοσιονομική πολιτική. Στις 15 Μαρτίου 1910 ο Στρατιωτικός Σύνδεσμος διαλύθηκε έχοντας επιτύχει τις επιδιώξεις του.

γ) Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής: Με βάση το άρθρο 11 της Σύμβασης της Λοζάνης ιδρύθηκε η Μικτή Επιτροπή Ανταλλαγής με έδρα την Κων/πολη. Την αποτελούσαν έντεκα μέλη (τέσσερις Έλληνες, τέσσερις Τούρκοι και τρία μέλη- πολίτες ουδέτερων κατά τον Α' παγκόσμιο πόλεμο κρατών) με αρμοδιότητα τον καθορισμό του τρόπου μετανάστευσης των πληθυσμών και της εκτίμησης της ακίνητης περιουσίας των ανταλλαξίμων (1923). Οι Έλληνες που παρέμεναν στην Καππαδοκία και γενικότερα στην Κεντρική και Νότια Μικρά Ασία μεταφέρθηκαν στην Ελλάδα το 1924 και το 1925 με τη φροντίδα της Μικτής Επιτροπής Ανταλλαγής.

Α2.

α. 2

β. 6

γ. 1

δ. 5

ε. 4

Β1.

α) Σελ. 82 Σχολ. βιβλίου από «Στη δεκαετία του 1880... συμφέροντα κάθε κοινωνικής ομάδας.»

β) Σελ. 82 Σχολ. βιβλίου από «Για την επιλογή... και εξυπηρετήσεις.»

Σελ. 84 Σχολ. βιβλίου από «Οι υποψήφιοι βουλευτές... από τα κατώτερα στρώματα.»

Β2.

α) Σελ. 154 Σχολ. βιβλίου από «Η ΕΑΠ διέκρινε την αποκατάσταση... αντί εργατικού προλεταριάτου.»

β) Σελ. 154 Σχολ. βιβλίου από «Εξάλλου δόθηκε προτεραιότητα... παραμεθόριες περιοχές.»

(Η σελιδαρίθμηση δίνεται σύμφωνα με την έκδοση του 2016)

Γ1.

α) Δύο μεγάλα εξωτερικά γεγονότα ήρθαν να ταραξουν πάλι την πορεία των κρητικών πραγμάτων. Η προσάρτηση της Βοσνίας και της Ερζεγοβίνης από την Αυστρία και η ανακήρυξη της Βουλγαρίας σε βασίλειο όπως άλλωστε επιβεβαιώνει και η χειρόγραφη προκήρυξη του Ελ. Βενιζέλου ως πρωτογενής πηγή και η ταυτόχρονη προσάρτηση της Ανατ. Ρωμυλίας. Προς επίρρωση μάλιστα των παραπάνω εκμεταλλευόμαστε και το διάγγελμα της Κυβέρνησης της Κρήτης που προβάλλει την ανάγκη ένωσης του νησιού με την Ελλάδα με αφορμή τα παραπάνω διεθνή γεγονότα στα Βαλκάνια. Αντίθετα, σύμφωνα με τη δευτερογενή πηγή του Σβολόπουλου παρουσιάζεται και η αντίδραση της Τουρκίας και μάλιστα των Νεότουρκων, οι οποίοι ενώ αποδέχτηκαν τις άνωθεν προσαρτήσεις στην Αυστροουγγαρία και την ανεξαρτητοποίηση της Βουλγαρίας, ζητούν διευκρίνιση από τις Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες για το κρητικό ζήτημα δείχνουν επιφυλακτικές μολονότι την άνοιξη του 1908 αποσύρουν τα στρατεύματά τους με τον όρο να διασφαλιστούν οι μουσουλμανικές μειονότητες.

Προσθέτουμε από σελ. 217 Σχολικού βιβλίου: «Η Ελληνική Κυβέρνηση Θεοτόκη... επίσημο ψήφισμα (24 Σεπτεμβρίου 1908)». Ζητούσαν λοιπόν να αποτελέσει η Ελλάδα με την Κρήτη ένα αδιαίρετο και αδιάσπαστο «Συνταγματικόν Βασίλειον», σύμφωνα με την πηγή της Στέλλας Αλιγιζάκη. Επιπροσθέτως παρατηρεί κάποιος και τη χειρόγραφη προκήρυξη του Ελ. Βενιζέλου, που ζητά άοπλη συγκέντρωση στα Χανιά για να εκδηλωθεί η ανάγκη της ένωσης. Επίσης το ίδιο το διάγγελμα της Κρητικής Κυβέρνησης υπόσχεται σεβασμό και ασφάλεια στις τουρκικές μειονότητες, ώστε να λάβει χώρα η ένωση.

Προσθέτουμε από σελ. 217 Σχολικού βιβλίου: «Για την επίσημη έναρξη... Προσωρινή Κυβέρνηση της Κρήτης».

β) (σελ. 218 Σχολ. βιβλίου) «Οι Μεγάλες Δυνάμεις.. είχαν υπογράψει το 1898». Προς επίρρωση αυτού η δευτερογενής πηγή του Σβολόπουλου μιλά για την απομάκρυνση στρατευμάτων από τη Μεγαλόνησο ενώ υπήρξε και επιβεβαίωση στις 30/6/1909 και επανεπιβεβαίωση στις 24/7/1909 αποχώρησης των τελευταίων αγγέλων με τον όρο να διασφαλιστεί η μουσουλμανική μειονότητα, η έννομη τάξη και τα επικυριαρχικά δικαιώματα του Σουλτάνου. «Όταν όμως υψώθηκε... απέκοψε τον ιστό.» (σελ. 218 Σχολ. βιβλίου)

Δ1.

α) Σύμφωνα με την ιστορική αφήγηση η δεκαετία της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1830) ήταν αρκετά δύσκολη για την εμπορική ναυτιλία. Στη διάρκεια των συγκρούσεων ο ελληνικός εμπορικός στόλος μετατράπηκε σε πολεμικό, οι δρόμοι του εμπορίου έκλεισαν και τα παραδοσιακά ναυτικά κέντρα γνώρισαν την καταστροφή (Ψαρά, Γαλαξίδι) ή την παρακμή. Από την ακμάζουσα προεπαναστατική ναυτιλία απέμειναν λίγα πράγματα. Το κυριότερο απ' αυτά ήταν η προδιάθεση για τη θάλασσα κι η γνώση των ναυτικών υποθέσεων (σελ. 20 Σχολ. βιβλίου). Παραπλήσιες

είναι κι οι πληροφορίες που παρέχει το ιστορικό παράθεμα του Γ. Λεονταρίτη σχετικά με την κατάσταση της ναυτιλίας. Παρά το γεγονός ότι ένα μεγάλο ποσοστό πλοίων έχει καταστραφεί, ένας σημαντικός πυρήνας έχει σωθεί. Η Ύδρα έχει χάσει το 78% του εμπορικού της ναυτικού στο τέλος του αγώνα, αλλά διαθέτει 100 πλοία χωρητικότητας 10.240 τόνων. Οι Σπέτσες αντίστοιχα έχουν χάσει το 50% του εμπορικού ναυτικού τους και διαθέτουν 50 πλοία 10.324 τόνων. Όταν αποκαταστάθηκε η ειρήνη δημιουργήθηκαν νέα ναυπηγεία σε πολλές νησιωτικές περιοχές κι η ναυπηγική εξελίχθηκε σε μια από τις σημαντικότερες βιομηχανικές πηγές του νεοσύστατου κράτους. «Στη διάρκεια του 19^{ου} αιώνα... ελληνικές θάλασσες» (Σχολικό βιβλίο, σελ. 21). Μετά την Επανάσταση και ο Πειραιάς αναδεικνύεται σε κύριο ναυτιλιακό κέντρο κυρίως από το 1870 και μετά, όπως επιβεβαιώνει και ο στατιστικός πίνακας (ένα ιστιοφόρο το 1840 ενώ 49 το 1870). Χαρακτηριστική είναι και η περίπτωση του Γαλαξιδίου, μιας μικρής κομόπολης στις βόρειες ακτές του Κορινθιακού κόλπου. Μεταξύ των ετών 1840 έως 1870 το Γαλαξίδι πενταπλασιάζει το στόλο του, με αποκορύφωμα το 1870 οπότε και διαθέτει 320 μεγάλα ιστιοφόρα και σχεδόν συναγωνίζεται τη Σύρο που την ίδια χρονιά διαθέτει 700 ιστιοφόρα. Αποτελεί το κύριο ναυπηγικό κέντρο της Δυτικής Ελλάδας και στηρίζει την οικονομική του ευρωστία στην παραγωγή κι εκμετάλλευση ιστιοφόρων. Επιπλέον ο πίνακας που αναφέρεται στα ελληνικά ναυτικά κέντρα με ποντοπόρα φορτηγά ιστιοφόρα επιβεβαιώνει την ακμή του Γαλαξιδίου που διαθέτει 64 ιστιοφόρα το 1840, τα οποία αυξάνονται σε 319 το 1870.

β) «Στο ελληνικό κράτος... κι αργότερα στην Αίγυπτο» (Σχολικό βιβλίο, σελ. 20-21). Τα όσα αναφέρθηκαν προηγουμένως γίνονται κατανοητά κι από το κείμενο του τρίτου ιστορικού παραθέματος που προβάλλει την περίπτωση της Σύρου και συγκεκριμένα ό,τι αφορά το διαμετακομιστικό εμπόριο που αποτελεί την κυρίαρχη οικονομική της δραστηριότητα. Στην ανάπτυξη του εμπορίου της πόλης σημαντικό ρόλο έπαιξαν και οι εισαγωγές. Η Σύρος ήταν το μεταβατικό σημείο εξαγωγής δυτικών κι ανατολικών προϊόντων προς την Ανατολή και τη Δύση κι ο τόπος εισαγωγής των εξωτερικών αγαθών προς την ελληνική αγορά. Οποιαδήποτε παραγγελία γινόταν από τον Συριανό έμπορο ερχόταν στη Σύρο ως κατάθεση στην αποθήκη διαμετακόμισης.

Επιπρόσθετα, σπουδαία ήταν κι η θέση του ναυπηγείου της πόλης ως ζωτικού τομέα της τοπικής οικονομίας. Οι Ψαριανοί κι οι Χίοι ναυπηγοί ανέπτυξαν εκεί πλούσια δραστηριότητα. Δίπλα τους είχαν ένα πολυάριθμο εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό. Στο ναυπηγείο συνολικά εργάζονταν πάνω από 1000 άτομα. Ο οικονομικά ενεργός πληθυσμός της Ερμούπολης το 1850 ήταν 7.650 άτομα εκ των οποίων η πλειονότητα εργαζόταν στα ναυπηγεία της Σύρου, γεγονός που αποδεικνύει τη βαρύνουσα σημασία τους για την εμπορική και οικονομική ανάπτυξη του νησιού.

Επιπλέον, σύμφωνα με το πρώτο ιστορικό παράθεμα, το διάστημα από το 1827 ως το 1834 ναυπηγήθηκαν στη Σύρο πάνω από 260 πλοία. Αυτή η δυναμική αποτυπώνεται και στο δεύτερο ιστορικό παράθεμα όπου η Σύρος, ως το βασικότερο ναυτιλιακό κέντρο, διαθέτει 700 ιστιοφόρα την περίοδο του 1870.

